

Innspill til prop. 1 S (KLD).

Mangel på kapasitet og kompetanse har konsekvenser for natur og klima

Menon Economics kartla i fjor kommunale og fylkeskommunale fagmiljøers attraktivitet, i rapporten *Størrelse Teller*. Menon så i den forbindelse spesifikt også på kommunenes arbeid med arealplanlegging.¹ Rapporten finner spesielt at mellomstore kommuner rapporterer at mangel på kapasitet og kompetanse har konsekvenser for ivaretagelsen av naturmangfold. Flere kommunale ledere rapporterer at mangelen på kapasitet og kompetanse er en utfordring for oppfyllelse av lovkrav. Menon konkluderer i sin rapport at mangelen på kapasitet og kompetanse i arealplanlegging har negative konsekvenser for arbeidet med å stanse nedbygging av natur og redusere klimagassutslipp.

Det er kjent at mange kommuner har utdatert arealplaner, og at det er et stort behov for det som kalles «planvask». Arbeidet med arealplaner er kommunens viktigste verktøy for å begrense tapet av natur og arealendringer er den største trusselen mot naturmangfold.

Regjeringen har i Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* (naturmeldingen) lagt til grunn at det er kommunene som skal lede an i arbeidet med å ta vare på norsk natur, og at kommunen trenger bedre verktøy.

Regjeringen har i sitt forslag til statsbudsjett for 2025 likevel foreslått å kutte post 60 *tilskudd til natursats* (Kap. 1420 Miljødirektoratet) fra 53 mill. til 18 mill. Tilskuddsposten ble utvidet i fjor til gjelder ulike typer planarbeid og tiltak for naturmangfold. Ordningen har vært viktig og Kommunal rapport rapporterte om mange søknader i mars i år.² **Naturviterne mener posten bør økes og prisjusteres til 55 mill.**

For lite midler til naturrestaurering

Regjeringen har satt seg et mål i *Naturmeldingen* om å øke innsatsen for naturrestaurering. Det mangler i dag en nasjonal strategi for hvordan jobbe med naturrestaurering og det mangler tilstrekkelig med saksbehandlerkapasitet hos statsforvalterne til å behandle kommunale søknader om prosjekter for naturrestaurering.³

Regjeringen har flyttet 5,5 mill. for å «*øke kapasiteten til statsforvalterne, særlig på områdene skogvern og naturrestaurering*»⁴ (kap. 1420, post 21). Naturviterne mener det burde tilføres to nye stillinger for å styrke miljøvernarbeidet hos hver statsforvalter, og at potten derfor burde **økes med 20 mill.** Videre burde dette vært friske midler, og ikke omfordelte fra postene 31 og 32.

¹ [Størrelse teller, en kartlegging av kommunale og fylkeskommunale fagmiljøers attraktivitet i Norge. Menon-publikasjon nr. 34/2023](#)

² Kommunal rapport 22.03.2024: 83 kommuner har søkt om planvaskmidler. 145 kommuner har søkt om midler til arbeid med kommunedelplaner for naturmangfold. <https://www.kommunal-rapport.no/planarbeid/83-kommuner-har-sokt-om-planvaskmidler/332997>

³ Se NINA rapport 2097, *Nye virkemidler i arealforvaltningen*, naturrestaurering, arealregnskap og naturavgift, kap. 4.4.

⁴ Under kap. 1420, Miljødirektoratet, post 21 er det oppført at fra «postene 31 og 32 er det flyttet 5,5 mill. kroner for å øke kapasiteten til statsforvalterne, særlig på områdene skogvern og naturrestaurering».

Naturrestaurering er et relativt nytt fagfelt under utvikling. Skal samfunnet lykkes med å øke omfanget av og kunnskapen om naturrestaurering må erfaring og fagmiljøer bygges opp over tid. Det trengs både mer midler over statsbudsjettet for 2025 og i tillegg en opptrappingsplan over tid.

Regjeringen har i sitt forslag til statsbudsjett spesifisert støtte til lokale (kommunale) tiltak for naturrestaurering på 20 mill. (kap. 1420, post 80). Men post 80 *Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur* er samlet sett redusert med en mill. mot fjoråret. Satsingen på naturrestaurering bør etter Naturviternes syn ikke gå på bekostning av andre viktige tiltak, og midlene bør derfor være friske.

Naturviterne oppfordrer komiteen til å be regjeringen om at det **utarbeides en nasjonal plan for naturrestaurering.**

En oversikt og plan for grå arealer

Regjeringen skriver i forslaget til statsbudsjett at «*For å lykkes med en kostnadseffektiv gjennomføring av naturrestaurering, skal det i 2025 brukes midler til å klargjøre omfang av forringet naturareal i alle økosystemer.*»⁵ Det har ikke lyktes Naturviterne å få en klargjøring fra Klima- og miljødepartementet hva som spesifikt her menes innen frist for komitéhøringen.

Det eksisterer i dag ingen helhetlig nasjonal kartlegging av grå arealer, og vi vet derfor ikke hva potensial er for å kunne flytte fremtidig utbygginger til allerede forringede arealer for å bremse dagens naturtap.

Naturviterne ber om at det bevilges 5 mill. til en kartlegging av grå arealer.

Frivillig skogvern

Naturviterne får klare tilbakemeldinger fra både skognæringen og verneinteresserte at det er stor frustrasjon knyttet til årlige kutt og reforhandlinger om midlene til frivillig skogvern. Naturviterne ber om at det settes av **500 mill. til frivillig skogvern.**

Oppsummering av innspill fordelt på kapitler og poster

Naturviterne ber om:

- Kap. 1410 (KLD), post 21, *Miljødata* tilføres 5 mill. til en utarbeidelse av en plan for grå arealer (økes fra 517 mill. til 522 mill.)
- Kap. 1420 (Mdir.), post 21: *Spesiell driftsutgifter*, tilføres 20 mill. for stillinger tilknyttet miljøvernarbeidet hos statsforvalterne, og økes fra 729 mill. til 749 mill.
- Kap. 1420 (Mdir.), post 31: *Tiltak i verneområder og naturrestaurering* økes fra 151 mill. til 300 mill. Dette inkluderer en reversering av de 5.5 mill. som er foreslått flyttet til post 21.
- Kap. 1420 (Mdir.), post 32: *Statlige erverv, vern av naturområder* økes fra 380 mill. til 880 mill.
- Kap. 1420 (Mdir.), post 60: *Tilskudd til natursats* opprettholdes på samme nivå som i fjor, men med prisjustering 55 mill.
- Kap. 1420 (Mdir.), post 80: *Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur* økes fra 164 mill. til 200 mill.

⁵ Prop.1 S (KLD), 3 – Hovedprioriteringer i Klima- og miljødepartementets budsjett, s. 27.